

Schoolverlaters in hun eerste job

Een analyse op basis van het Datawarehouse AM&SM

Boordtabel jongeren

Maarten Tielens
Wim Herremans
Steunpunt Werk en Sociale Economie

12-2009

WSE Report

Steunpunt Werk en Sociale Economie
Parkstraat 45 bus 5303 – 3000 Leuven
T:32(0)16 32 32 39 F:32(0)16 32 32 40
steunpuntwse@econ.kuleuven.be
www.steunpuntwse.be

De eerste job van schoolverlaters

Een analyse op basis van het Datawarehouse AM&SB

Boordtabel jongeren

Maarten Tielens
Wim Herremans

Een onderzoek in opdracht van de Vlaamse minister van Werk, in het kader van het VIONA-onderzoeksprogramma

<p>Deze publicatie kwam tot stand met steun van het Europees Sociaal Fonds. Het ESF stelt middelen ter beschikking voor initiatieven die bijdragen tot meer en betere jobs voor meer mensen.</p> <p>Ontdek de werking in Vlaanderen via www.esf-agentschap.be.</p>	<p>Kernthema's ESF 2007-2013</p> <ul style="list-style-type: none"> Talenten activeren Arbeidskansen geven Ondernemen met mensen
	<p>ESF investeert in jouw toekomst.</p>

Tielens, Maarten & Herremans, Wim.

De eerste job van schoolverlaters. Een analyse op basis van het Datawarehouse AM&SB. Boordtabel jongeren.

Maarten Tielens – Leuven: Katholieke Universiteit Leuven. Steunpunt Werk en Sociale Economie 2009, 24p.

ISBN-97 890-8873-042-9

Copyright (2009)

Steunpunt Werk en Sociale Economie
Parkstraat 45 bus 5303 – B-3000 Leuven
T:32(0)16 32 32 39 - F:32(0)16 32 32 40
steunpuntwse@econ.kuleuven.be
www.steunpuntwse.be

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No part of this report may be reproduced in any form, by mimeograph, film or any other means, without permission in writing from the publisher.

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	III
Lijst tabellen	IV
Inleiding.....	5
1. De eerste job van schoolverlaters: definities en onderzoekspopulatie	6
2. Leeftijd van de werkende schoolverlaters	7
3. Kenmerken van de eerste job	9
3.1 Het statuut van intrede	9
3.2 Dagloonklasse van de eerste job	10
3.3 Sector van tewerkstelling in de eerste job.....	12
4. Vervolg van het arbeidsmarkttraject.....	14
4.1 Socio-economische mobiliteit.....	14
4.2 Loonmobiliteit	17
4.3 Job- en sectormobiliteit	19
5. Samenvatting	23
Bibliografie	24

Lijst tabellen

Schematisch overzicht Boordtabel Jongeren (Bron: Steunpunt WSE).....	6
Tabel 1. Werkende schoolverlaters en totaal werkende jongeren, naar geslacht en leeftijd (Vlaams Gewest, 31 december 2005).....	7
Tabel 2. Werkende schoolverlaters, naar leeftijd en geslacht (Vlaams Gewest, 31 december 2005)	8
Tabel 3. Werkende schoolverlaters en totaal werkende jongeren, naar statuut (Vlaams Gewest, 31 december 2005).....	9
Tabel 4. Werkende schoolverlaters en totaal werkende jongeren, naar dagloonklasse (Vlaams Gewest, 31 december 2005).....	10
Tabel 5. Werkende schoolverlaters en totaal werkende jongeren, naar loonklasse en statuut (Vlaams Gewest, 31 december 2005).....	11
Tabel 6. Werkende schoolverlaters en totaal werkende jongeren, naar hoofdsector van tewerkstelling (Vlaams Gewest, 31 december 2005).....	12
Tabel 7. Werkende schoolverlaters en totaal werkende jongeren, naar hoofdsector en statuut (Vlaams Gewest, 31 december 2005).....	13
Tabel 9. Socio-economische mobiliteit van werkende schoolverlaters en de totale groep werkende jongeren (Vlaams Gewest; 31 december 2005-2006)	14
Tabel 10. Socio-economische mobiliteit van werkende schoolverlaters en de totale groep werkende jongeren (Vlaams Gewest; 31 december 2005-2006)	16
Tabel 11. Loonmobiliteit van de loontrekkende schoolverlaters en de totale groep loontrekkende jongeren (Vlaams Gewest; 31 december 2005-2006)	17
Tabel 12. Opwaartse loonmobiliteit vanuit de laagste brutodagloonklasse (<80€) voor schoolverlaters en de totale groep jongeren (Vlaams Gewest; 31 december 2005-2006)	18
Tabel 13. Jobmobiliteitsgraad van de werkende schoolverlaters en de totale groep werkende jongeren (Vlaams Gewest; 31 december 2005-2006)	19
Tabel 14. Loontrekkende schoolverlaters naar sector en arbeidsmarktpositie na één jaar (Vlaams Gewest; 31 december 2005-2006)	20
Tabel 15. Loontrekkende schoolverlaters die een jaar na intrede veranderd zijn van sector (Vlaams Gewest; 31 december 2005-2006)	21

Inleiding

Dat het diploma een grote impact heeft op de kansen bij de arbeidsmarktintrede en voor het vervolg van de loopbaan staat buiten kijf. Toch is niet enkel scholing of onderwijsniveau bepalend voor de loopbaan. Ook de karakteristieken van de arbeidsmarktintrede zelf kunnen een impact hebben op het verdere carrièreverloop. De meeste studies lijken elkaar te vinden in de conclusie dat het aanvaarden van een tijdelijke job de kans op doorstroom naar een duurzame betrekking verhoogt in vergelijking met een situatie van blijvende werkloosheid (Cockx, 2008; Göbel & Verhofstadt, 2008). Ook heel wat jongeren die een uitzendjob aanvaarden, kunnen zich verwachten aan een opwaartse carrièresprong, het zogenaamde springplankeffect (Booghmans e.a., 2008). Over het te verwachten arbeidsmarkttraject bij verschillende soorten van intredejobs (voltijds versus deeltijds, uitzend versus regulier, laagbetaald versus hoogbetaald) bestaat echter bijzonder weinig goed gedocumenteerd wetenschappelijk onderzoek.

In dit rapport bieden we aan de hand van descriptieve analyses nieuwe inzichten over de karakteristieken van de eerste job en het vervolg van het arbeidsmarkttraject. Hiervoor maken we gebruik van panelgegevens uit het Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming (AM&SB) bij de Kruispuntbank Sociale Zekerheid (KSZ). Omdat het op basis van het Datawarehouse AM&SB niet mogelijk is om de status van studenten, schoolverlaters of arbeidsmarktintreders zuiver af te bakenen, definiëren we schoolverlaters in de eerste job als jongeren tussen 15 en 24 jaar die (minstens) zes kwartalen na mekaar niet-werkend waren en vervolgens ingetreden zijn in een job.

De analyses kaderen binnen de thematische boordtabel over jongeren op de arbeidsmarkt (zie schema) die ontwikkeld werd door het Steunpunt WSE. De boordtabel 'jongeren op de arbeidsmarkt' kan gehanteerd worden als instrument voor de monitoring van de arbeidsmarktintrede van jongeren en het vervolg van de loopbaan. Een eerste rapport in dit kader (Stevens, 2009) stelde vooral de transitie onderwijs – arbeidsmarkt centraal, naast analyses over de eerste job in een Europees vergelijkend perspectief. In dit vervolgrapport bieden we een uitgebreid cijferoverzicht over de verschillende soorten intredejobs bij schoolverlaters in het Vlaams Gewest en het te verwachten arbeidsmarkttraject tijdens het eerste loopbaanjaar.

Schematisch overzicht Boordtabel Jongeren (Bron: Steunpunt WSE)

1. De eerste job van schoolverlaters: definities en onderzoekspopulatie

In dit rapport gaan we dieper in op de eerste job van schoolverlaters in het Vlaams Gewest. Dat wil zeggen dat we geïnteresseerd zijn in de jobkenmerken van jongeren in hun eerste job alsook in het vervolg van hun arbeidsmarkttraject. Als referentiekwartaal voor onze analyses nemen we het vierde kwartaal van 2005. Dit is het meest recente analysejaar dat eveneens toelaat om de jongeren een jaar lang op te volgen en aldus het eerste loopbaanjaar in kaart te brengen. Concreet bekijken we de groep jongeren van 15 tot 24 jaar die werkend waren in het vierde kwartaal van 2005 en die vanaf het tweede kwartaal 2004 tot en met het derde kwartaal van 2005 (zes vorige kwartalen) niet-werkend waren. Op die manier benaderen we de groep schoolverlaters die in het vierde kwartaal van 2005 in hun eerste job werkzaam waren.¹

Hanteren we deze definitie dan krijgen we een populatie van 24 198 schoolverlaters werkend in hun eerste job. In totaal waren er in het vierde kwartaal van 2005 205 933 jongeren tussen 15 en 24 jaar aan het werk, inclusief de 24 198 werkende schoolverlaters. De werkende schoolverlaters vertegenwoordigen volgens deze definitie 11,8% van alle werkende jongeren.

Cruciaal in deze definitie is het onderscheid tussen werkenden en niet-werkenden. Strikt genomen kunnen we in het Datawarehouse AM&SB deze onderverdeling makkelijk maken op basis van de socio-economische nomenclatuur die een globaal onderscheid maakt tussen werkenden, werklozen en niet-beroepsactieven. Maar gezien de soms specifieke statuten waarin jongeren zitten, opteren we ervoor om een aantal afwijkingen van de nomenclatuur toe te staan. De

¹ De idee is om op basis van de beschikbare gegevens een populatie af te bakenen die zo dicht mogelijk de groep 'schoolverlaters in de eerste job' benadert. Strikt genomen is het immers niet mogelijk om de schoolverlaters zuiver af te bakenen omdat we geen gegevens hebben over het al dan niet volgen van onderwijs, noch over de inschrijving als werkzoekende in wachttijd.

jongeren die werken in een Individuele Beroepsopleiding (IBO) of in een Leerlingenstatuut (industriële leerlingenwezen) beschouwen we ook als werkenden, aangezien het hier om opleidingen 'on the job' gaat die doorgaans overgaan in een reguliere job.² De jongeren die met een studentencontract werken en de jongeren die een betaalde job hebben én tegelijkertijd nog recht openen op kinderbijslag, beschouwen we niet als werkenden omdat ze kleine jobs met een beperkt inkomen innemen.³

2. Leeftijd van de werkende schoolverlaters

In deze paragraaf bekijken we de leeftjidsverdeling van de 24 198 ingetreden schoolverlaters en vergelijken dit met de groep van het totaal aantal werkende jongeren. Dat zowel bij de werkende schoolverlaters als bij het totaal aantal werkende jongeren de overgrote meerderheid ouder was dan twintig jaar hoeft niet te verwonderen (tabel 1). Het aantal jongeren dat voor het bereiken van deze leeftijd de schoolbanken verliet en aan het werk ging, was relatief beperkt.

Tabel 1. Werkende schoolverlaters en totaal werkende jongeren, naar geslacht en leeftijd (Vlaams Gewest, 31 december 2005)

		Totaal	Man	Vrouw	15-19 jaar	20-24 jaar
Werkende schoolverlaters	(n)	24 198	11 841	12 357	6 005	18 193
	(%)	100	48,9	51,1	24,8	75,2
Werkende jongeren	(n)	205 933	112 025	93 908	16 499	189 434
	(%)	100	54,4	45,6	8,0	92,0

Bron: Datawarehouse AM&SB bij de KSZ (Bewerking Steunpunt WSE)

Bij de werkende schoolverlaters was de verhouding tussen mannen en vrouwen redelijk in evenwicht, met een licht overwicht van vrouwen (51,1%). In de totale groep werkende jongeren (inclusief de schoolverlaters) was er een duidelijke meerderheid van mannen (54,4%). Hiervoor zijn een aantal verklaringen aan te brengen. In de eerste plaats is er de demografische vaststelling dat er in deze leeftijdsgroep in het algemeen een oververtegenwoordiging van mannen (51,6%) is. Daarnaast studeren vrouwen langer dan mannen of anders gezegd, mannen zetten op jongere leeftijd de stap naar de arbeidsmarkt. In de leeftijdsgroep 15-24 jaar is er bij de werkenden bijgevolg een oververtegenwoordiging van mannen. Tot slot zien we dat jonge werkende vrouwen iets vaker dan mannen van werk uitstromen naar een niet-werkend statuut (zie verder).

Gemiddeld was de mannelijke schoolverlater 20,9 jaar in zijn eerste job, terwijl dat bij de vrouwen 21,4 jaar was. Vrouwen waren dus gemiddeld ouder dan mannen wanneer ze in hun eerste job

² Een IBO is een individuele beroepsopleiding. Gedurende de IBO krijgt de jongere training en opleiding op een bepaalde werkplek. De opleiding kan 1 tot 6 maanden duren. Na het succesvol afronden van de IBO is het bedrijf verplicht om de jongere onmiddellijk een contract voor onbepaalde duur te geven en geniet deze bescherming tegen ontslag voor de duurtijd die gelijk is aan de duurtijd van de IBO. Om in aanmerking te komen voor een IBO moet de jongere ingeschreven zijn als niet-werkende werkzoekende bij VDAB.

³ Om het recht op kinderbijslag te behouden mogen jongeren van 18 tot 25 jaar maximaal 240 uren per kwartaal werken (met uitzondering van het derde kwartaal, de zomermaanden). Kinderen van ambtenaren voor wie kinderbijslag betaald wordt, zijn op dit moment nog niet als rechtgevend kind voor kinderbijslag gekend in het Datawarehouse AM&SB. Indien deze kinderen werken dan zijn ze in het Datawarehouse als 'werkend' gekend zonder dat geweten is of ze rechtgevend kind zijn of niet. Dus als zij werken en toch rechtgevend kind zijn dan beschouwen wij hen wel als werkend, in tegenstelling tot kinderen van ouders die in de privésector werken..

terechtkwamen. Een gemiddelde leeftijd zegt echter niet zo veel. Interessanter is te kijken naar de leeftijdsverdeling waarop jongeren in hun eerste job startten (tabel 2).

Tabel 2. Werkende schoolverlaters, naar leeftijd en geslacht (Vlaams Gewest, 31 december 2005)

Leeftheid (%)	Verdeling			Cumulatieve verdeling		
	Totaal	Man	Vrouw	Totaal	Man	Vrouw
15	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
16	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4
17	0,5	0,5	0,5	0,9	0,9	0,9
18	9,0	11,8	6,4	9,9	12,7	7,2
19	14,9	17,5	12,4	24,8	30,2	19,7
20	12,3	14,3	10,4	37,1	44,5	30,0
21	15,5	12,9	18,1	52,7	57,4	48,1
22	18,0	14,9	21,0	70,7	72,3	69,1
23	17,8	16,3	19,2	88,5	88,7	88,3
24	11,5	11,3	11,7	100	100	100
	100	100	100			

Bron: Datawarehouse AM&SB bij de KSZ (Bewerking Steunpunt WSE)

Op een leeftijd van 15 tot 17 waren er nauwelijks schoolverlaters die in hun eerste job intraden, hetgeen logisch is gezien de (deeltijdse) leerplicht tot 18 jaar. Op 18 jaar zien we een eerste groep intreden: 9% van de intredende schoolverlaters was 18 jaar oud. We zien hier al een aanzienlijk verschil tussen mannen (11,8%) en vrouwen (6,4%). Dat verschil blijft bestaan bij de intrede op 19 jaar (17,5% van de mannen en 12,4% van de vrouwen) en op 20 jaar (14,3% van de mannen en 10,4% van de vrouwen). Het aandeel schoolverlaters dat intrad op 21 jaar is daarentegen groter bij de vrouwen (18,1% tegenover 12,9% bij de mannen) en dat blijft zo in de oudere leeftijdsklassen. Vrouwen waren dus gemiddeld ouder dan mannen bij de intrede in de eerste job.

Kijken we even naar de cumulatieve cijfers dan zien we bijvoorbeeld dat een kwart (24,8%) van de intredende schoolverlaters 19 jaar of jonger was. Bij de mannen waren er dat echter drie op de tien en bij de vrouwen slechts twee op de tien. De helft (52,7%) van de intreders was 21 jaar of jonger in de eerste job; bij de mannen was dat al 57,4% terwijl dat bij de vrouwen nog niet de helft was (48,1%).

Kortom, genoeg cijfers die duidelijk maken dat mannen jonger zijn dan vrouwen op het moment van de intrede in de eerste job. De meest logische verklaring is dat vrouwen gemiddeld langer op de schoolbanken zitten omdat ze vaker verder studeren dan mannen. In het WSE rapport 'Jongeren in beeld' van Stevens (2009) wordt dit bevestigd door erop te wijzen dat 84,5% van de 18-19-jarige Vlaamse mannen nog student is tegenover 88,9% bij de vrouwen. Een verklaring waarom mannen sneller uitstromen uit het onderwijs kan gezocht worden in de vaststelling dat mannen in het secundair onderwijs vaker kiezen voor een technische (TSO) of beroepsopleiding (BSO) en minder voor een algemene opleiding (ASO). TSO- en BSO-opleidingen zijn minder gericht op doorstroming naar het hoger onderwijs en meer gericht op de arbeidsmarkt. Zo komt het dat meer mannen dan vrouwen afstuderen op jongere leeftijd (Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, 2007).

3. Kenmerken van de eerste job

In deze paragraaf zoomen we in op drie kenmerken van de eerste job: het werkend statuut waarin schoolverlaters intreden, de loonklasse van de eerste job en de sector van tewerkstelling van de eerste job. We vergelijken telkens de situatie van de ingetreden schoolverlaters met de totale groep werkende jongeren. Deze vergelijking geeft vaak aanleiding om te spreken in termen van stroomgegevens terwijl ze dat niet toelaten. In paragraaf 5 worden vervolgens mobiliteitsgegevens gebruikt en daar zullen heel wat trends bevestigd worden die in paragraaf 4 reeds aangestipt worden.

3.1 Het statuut van intrede

We kunnen een onderscheid maken tussen verschillende statuten waarin jongeren in hun eerste job intreden: 1) voltijds loontrekkenden in een regulier statuut, 2) deeltijds loontrekkenden in een regulier statuut, 3) loontrekkenden in een speciaal statuut (voornamelijk uitzendarbeid – zowel voltijds als deeltijds – en in mindere mate seizoensarbeid), 4) jongeren in een Individuele Beroepsopleiding (IBO) of in een Leerlingenstatuut (voornamelijk het industrieel leerlingenwezen), 5) loontrekkenden in een activeringsmaatregel (eerste werkervaringscontract, doorstromingsprogramma, herinschakelingsprogramma, banenplan, begeleidingsuitkering), 6) zelfstandigen.

Tabel 3. Werkende schoolverlaters en totaal werkende jongeren, naar statuut (Vlaams Gewest, 31 december 2005)

Werkende schoolverlaters				
	Totaal		Man	Vrouw
	(n)	(%)	(%)	(%)
Regulier voltijds	11 000	45,5	49,8	41,3
Regulier deeltijds	5 434	22,5	11,9	32,6
Uitzendstatuut	5 803	24,0	29,1	19,1
IBO/Leerlingstatuut	546	2,3	3,1	1,4
Activering	253	1,0	1,0	1,1
Zelfstandig	1 162	4,8	5,1	4,5
Totaal	24 198	100	100	100
Totaal werkende jongeren				
	Totaal		Man	Vrouw
	(n)	(%)	(%)	(%)
Regulier voltijds	133 346	64,8	73,2	54,7
Regulier deeltijds	36 497	17,7	7,2	30,2
Uitzendstatuut	19 988	9,7	10,7	8,5
IBO/Leerlingstatuut	3 991	1,9	2,4	1,4
Activering	1 300	0,6	0,6	0,7
Zelfstandig	10 811	5,2	5,9	4,4
Totaal	205 933	100	100	100

Bron: Datawarehouse AM&SB bij de KSZ (Bewerking Steunpunt WSE)

Van de schoolverlaters die startten in hun eerste job kwam bijna de helft (45,5%) terecht in een reguliere voltijdse job en iets meer dan een vijfde (22,5%) in een regulier deeltijdse job. Met deze

twee categorieën omvatten we de arbeidsovereenkomsten voor onbepaalde tijd, voor bepaalde tijd, voor een duidelijk omschreven werk en de vervangingsovereenkomsten.⁴ De arbeidsovereenkomsten voor uitzendarbeid worden in een afzonderlijke categorie behandeld. Bijna een kwart (24%) betrok een job in een uitzendstatuut. Slechts 5% van de schoolverlaters begon als zelfstandige en een kleine minderheid stroomde in via een IBO, een Leerlingenstatuut of een activeringsmaatregel. Intredende schoolverlaters weken hiermee sterk af van het totaal van de werkende jongeren. Van alle werkende jongeren zat 64,8% in een reguliere voltijdse job en slechts 9,7% in een uitzendstatuut. Dit geeft aan dat vooral een uitzendjob een belangrijk instroomstatuut was dat in een aantal gevallen de opstap was naar een reguliere voltijdse job (zie verder). Ook werkten schoolverlaters vaker in een reguliere deeltijdse job dan gemiddeld (17,7%).

We bekijken even de verschillen tussen beide seksen. Het aandeel mannen dat instroomde in een reguliere voltijdse job lag aanzienlijk hoger (49,8%) dan bij vrouwen (41,3%). Ook de intrede via een uitzendstatuut was bij mannen gebruikelijker (29,1% tegenover 19,1%). Vrouwen daarentegen kenden een grotere instroom via een reguliere deeltijdse job (32,6% tegenover 11,9%). Bovendien zien we dat deeltijdarbeid bij vrouwen nagenoeg even hoog lag in de totale groep (30,2%) als bij de intredende schoolverlaters (32,6%). Dat geeft aan dat een reguliere deeltijdse job bij (jonge) vrouwen een structureel gegeven is, eerder dan een opstap naar voltijds werk.

3.2 Dagloonklasse van de eerste job

In wat volgt gaan we na voor de jongeren in welke dagloonklasse ze waren tewerkgesteld.⁵ Het loon dat we hanteren is het brutoloon per dag exclusief premies, vakantiegeld, eindejaarspremie en dergelijke. Alle lonen werden omgerekend naar een voltijds dagloon zodat het arbeidsvolume (deeltijdarbeid) geen invloed heeft.

Tabel 4. Werkende schoolverlaters en totaal werkende jongeren, naar dagloonklasse (Vlaams Gewest, 31 december 2005)

Werkende schoolverlaters	Totaal		Man	Vrouw
	(n)	(%)	(%)	(%)
<80€	12 115	54,1	50,9	57,1
80-99€	8 191	36,6	38,1	35,2
100-124€	1 783	8,0	9,2	6,8
>=125€	303	1,4	1,9	0,9
Totaal	22 392	100	100	100

Totaal werkende jongeren	Totaal		Man	Vrouw
	(n)	(%)	(%)	(%)
<80€	83 604	44,1	35,5	54,2
80-99€	77 201	40,7	44,0	36,9
100-124€	23 565	12,4	16,4	7,8
>=125€	5 161	2,7	4,2	1,0
Totaal	189 531	100	100	100

Bron: Datawarehouse AM&SB bij de KSZ (Bewerking Steunpunt WSE)

⁴ De databank laat niet toe om een onderscheid te maken tussen deze types van arbeidsovereenkomsten.

⁵ Van jongeren in een IBO, Leerlingenstatuut of zelfstandigenstatuut hebben we geen loongegevens. Zij worden in deze analyse niet weerhouden.

Meer dan de helft van de ingetreden schoolverlaters kwam terecht in de laagste dagloonklasse van minder dan 80 euro bruto per dag (54,1%). Nog een groot derde zat in de dagloonklasse 80-99 euro (36,6%). Nauwelijks een op de tien kreeg een brutoloon van 100 euro of meer. Vergeleken met de totale groep werkende jongeren verdienen schoolverlaters gemiddeld minder, hetgeen logisch is gezien het ontbreken van enige anciënniteit. In totaal zat 44,1% van de werkende jongeren in de laagste klasse en nog eens 40,7% in de dagloonklasse 80-99 euro.

Interessant wordt het wanneer we mannen en vrouwen vergelijken. In de eerste plaats zien we bij de schoolverlaters dat vrouwen vaker in de laagste dagloonklasse terechtkwamen (57,1% tegenover 50,9% bij de mannen). Maar daarnaast zien we dat de man/vrouw kloof groter was in de totale groep werkende jongeren (54,2% tegenover 35,5%). Dat komt omdat we bij de vrouwen nauwelijks verschil zien tussen de schoolverlaters en de totale groep werkenden (57,1% tegenover 54,2%). Gemiddeld genomen stroomden vrouwen minder vaak dan mannen door naar een hogere loonklasse (zie ook verder bij 'Loonmobiliteit' voor een aantal mogelijke verklaringen).

Tabel 5. Werkende schoolverlaters en totaal werkende jongeren, naar loonklasse en statuut (Vlaams Gewest, 31 december 2005)

Werkende schoolverlaters	Totaal		Regulier	Regulier	Uitzend	Activering
	(n)	(%)	Voltijds (%)	Deeltijds (%)		
<80€	12 115	54,1	41,9	61,9	68,9	80,9
80-99€	8 191	36,6	45,2	31,7	25,5	17,9
100-124€	1 783	8,0	11,1	5,2	4,8	1,2
>=125€	303	1,4	1,7	1,2	0,9	0,0
Totaal	22 392	100	100	100	100	100

Totaal werkende jongeren	Totaal		Regulier	Regulier	Uitzend	Activering
	(n)	(%)	Voltijds (%)	Deeltijds (%)		
<80€	83 604	44,1	35,4	62,8	65,8	81,1
80-99€	77 201	40,7	45,7	31,2	26,4	16,7
100-124€	23 565	12,4	15,4	5,2	6,5	2,0
>=125€	5 161	2,7	3,5	0,9	1,3	0,2
Totaal	189 531	100	100	100	100	100

Bron: Datawarehouse AM&SB bij de KSZ (Bewerking Steunpunt WSE)

Bekijken we de loonklasse van de werkende schoolverlaters naargelang het statuut waarin ze waren tewerkgesteld dan valt op dat een regulier voltijds contract de *kleinste* kans gaf om in de laagste loonklasse terecht te komen (41,9%). Het relatieve belang van de laagste dagloonklasse bij intrede gaat vervolgens in stijgende lijn, van regulier deeltijdse jobs, over uitzendjobs, naar activeringsmaatregelen. Liefst vier vijfde van alle Vlaamse schoolverlaters die startten in een activeringsmaatregel, begon de carrière met minder dan 80 euro bruto per dag (80,9%). We zien dezelfde trend in de totale groep van werkende jongeren.

Het valt wel op te merken dat er bij de reguliere deeltijdwerkers, bij de uitzendkrachten en bij de activeringsjobs nauwelijks verschil was tussen de schoolverlaters en de totale groep werkende jongeren. Dit wijst er op dat jongeren die in deze statuten blijven werken, gemiddeld minder vaak doorstromen naar een hogere loonklasse (zie ook Herremans & Tielens, 2009).

3.3 Sector van tewerkstelling in de eerste job

In deze paragraaf gaan we na in welke sector schoolverlaters hun eerste job vonden.⁶ Opnieuw vergelijken we hun situatie met die van de totale groep werkende jongeren.

Tabel 6. Werkende schoolverlaters en totaal werkende jongeren, naar hoofdsector van tewerkstelling (Vlaams Gewest, 31 december 2005)

Werkende schoolverlaters				
	Totaal		Man	Vrouw
	(n)	(%)	(%)	(%)
Primair	207	0,9	1,5	0,4
Secundair	2 762	12,3	20,3	4,8
Tertiair	12 990	57,8	62,0	53,8
Quartair	6 528	29,0	16,1	41,1
Totaal	22 487	100	100	100
Totaal werkende jongeren				
	Totaal		Man	Vrouw
	(n)	(%)	(%)	(%)
Primair	2 071	1,1	1,6	0,5
Secundair	46 913	24,5	38,6	8,3
Tertiair	89 477	46,8	45,6	48,2
Quartair	52 651	27,5	14,2	43,1
Totaal	191 112	100	100	100

Bron: Datawarehouse AM&SB bij de KSZ (Bewerking Steunpunt WSE)

Schoolverlaters kwamen in bijna zes op de tien gevallen in de tertiaire (commerciële) dienstverlening terecht (57,8%). Drie op de tien (29%) traden in de (niet-commerciële) quartaire diensten in en iets meer dan een op de tien (12,3%) in de secundaire sector, voornamelijk de industrie en bouw.

In vergelijking met de totale groep werkende jongeren lag het aandeel van de tertiaire sector bij de schoolverlaters erg hoog. Dit wordt verklaard door het belang van de intrede in een uitzendstatuut. De uitzendsector valt onder de 'diensten aan bedrijven' en behoort dus tot de commerciële dienstverlening of de tertiaire sector. Toch zijn het vaak industriële ondernemingen uit de secundaire sector die gebruik maken van deze dienstverlening en aldus uitzendkrachten inschakelen in het productieproces. Het aandeel van de 'diensten aan bedrijven' was 34,6% bij de schoolverlaters tegenover slechts 18,7% in de totale groep werkende jongeren. Het aandeel in de secundaire sector lag bij de schoolverlaters lager (12,3%) dan bij de totale groep (24,5%). Het grootste verschil hier vonden we in de bouwsector die 8,4% van alle werkende jongeren herbergde, terwijl dit bij de schoolverlaters slechts 4,8% was. Dit geeft aan dat de bouwsector relatief minder jongeren rechtstreeks vanop de schoolbanken recruteert.

Het aandeel in de quartaire sector lag ongeveer even hoog (29% bij de schoolverlaters en 27,5% in de totale groep), al was er een verschil met betrekking tot de onderwijssector. Bij de schoolverlaters werkte 11,1% in de onderwijssector tegenover slechts 7% bij de totale groep werkende jongeren.

⁶ Van zelfstandigen is geen sector gekend, zij zijn dus niet opgenomen in deze analyse. Ook bij jongeren in IBO en een Leerlingenstatuut ontbreekt de informatie over de sector in veel gevallen, zodat we ze niet weerhouden hebben in deze analyse.

Er zijn grote verschillen tussen mannen en vrouwen. We zagen in tabel 3 reeds dat mannelijke schoolverlaters vaker in een uitzendstatuut terechtkwamen dan vrouwelijke schoolverlaters. Dat weerspiegelt zich hier in de cijfers over de sector van tewerkstelling: het aandeel schoolverlaters dat intrad in de commerciële diensten lag bij mannen (62%) heel wat hoger dan bij vrouwen (53,8%). Een ander belangrijk verschil is dat vrouwen (41,1%) veel vaker intraden in de niet-commerciële diensten dan mannen (16,1%) en minder vaak in de secundaire sector (4,8% tegenover 20,3% bij mannen). Wat meer is, bij de vrouwen zien we slechts kleine verschillen tussen de groep schoolverlaters en de totale groep werkenden: het aandeel in de tertiaire sector lag in de totale groep lichtjes lager dan bij de schoolverlaters, ten voordele van de secundaire en quartaire sector die iets hoger lagen dan bij de schoolverlaters. Bij de mannen zien we veel grotere verschillen: het aandeel van de tertiaire sector lag in de totale groep heel wat lager (45,6%) dan bij de schoolverlaters (62%) – ten gevolge van een groot verschil in de 'diensten aan bedrijven, 19% tegenover 40,2% bij schoolverlaters - en het aandeel in de industrie lag bijna dubbel zo hoog (38,6% tegenover 20,3%) – tengevolge van een groot verschil in de bouwsector, 15% tegenover 9,4% bij schoolverlaters.

Tabel 7. Werkende schoolverlaters en totaal werkende jongeren, naar hoofdsector en statuut (Vlaams Gewest, 31 december 2005)

Werkende schoolverlaters					
	(n)	Totaal (%)	Regulier Voltijds (%)	Regulier Deeltijds (%)	Activering (%)
Primair	207	0,9	1,2	0,6	0,0
Secundair	2 762	12,3	23,2	3,4	15,1
Tertiair	12 990	57,8	43,0	45,4	44,0
Quartair	6 528	29,0	32,6	50,6	40,9
Totaal	22 487	100	100	100	100
Totaal werkende jongeren					
	(n)	Totaal (%)	Regulier Voltijds (%)	Regulier Deeltijds (%)	Activering (%)
Primair	2 071	1,1	1,2	0,6	0,9
Secundair	46 913	24,5	33,9	8,5	16,1
Tertiair	89 477	46,8	39,7	52,3	38,1
Quartair	52 651	27,5	25,2	38,6	44,8
Totaal	191 112	100	100	100	100

Uitzendarbeiders vallen allemaal in de tertiaire sector en zijn in deze tabel niet weergegeven.

Bron: Datawarehouse AM&SB bij de KSZ (Bewerking Steunpunt WSE)

Naargelang het statuut van intrede stellen we ook aanzienlijke verschillen vast. We zien dat deeltijds werkende schoolverlaters vaker in de quartaire sector werkten (50,6%) dan voltijds werkende schoolverlaters (32,6%) en minder vaak in de secundaire sector (3,4% tegenover 23,2%). Het grootste verschil zit in het onderwijs, waarin 22,4% van de deeltijders intrad en slechts 11,6% van de voltijds werkenden. Ook in de gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening is een groot verschil (17,3% tegenover 9,8%). Deze vaststelling is een logisch gevolg van het feit dat deeltijdarbeid erg gebruikelijk is in de niet-commerciële diensten (bijvoorbeeld gezondheidszorg en onderwijs) en minder in de industriële sectoren.

Verder zien we dat jongeren die startten in een activeringsmaatregel relatief vaak in de niet-commerciële diensten werkten en minder vaak in de commerciële diensten.

4. Vervolg van het arbeidsmarkttraject

In voorgaande analyses hebben we steeds gekeken naar de situatie van de jongeren bij de intrede in hun eerste job, namelijk in het vierde kwartaal van 2005. In wat volgt gaan we uit van dezelfde populatie maar we kijken vooruit in de tijd. We bekijken de socio-economische mobiliteit, de loonmobiliteit en de job- en sectormobiliteit tijdens het eerste werkjaar.

4.1 Socio-economische mobiliteit

In wat volgt gaan we na in welk arbeidsmarktstatuut schoolverlaters zich bevonden een jaar na intrede in hun eerste job.

Tabel 9. Socio-economische mobiliteit van werkende schoolverlaters en de totale groep werkende jongeren (Vlaams Gewest; 31 december 2005-2006)

Werkende schoolverlaters										
(%)	31/12/2006									
31/12/2005	Regulier voltijds	Regulier deeltijds	Uitzendstatuut	IBO/Leerling	Activering	Zelfstandig	Werkloos	Niet-actief	Totaal	Totaal (n)
Regulier voltijds	80,5	5,6	2,8	0,4	0,1	0,8	3,7	6,2	100	11 000
Regulier deeltijds	23,9	48,9	4,2	0,8	0,2	1,4	5,9	14,6	100	5 434
Uitzendstatuut	52,4	6,4	17,1	1,2	0,2	0,7	6,9	15,1	100	5 803
IBO/Leerling	24,4	7,5	6,8	20,0	3,8	0,9	14,5	22,2	100	546
Activering	33,2	12,6	4,0	2,0	18,6	1,2	19,8	8,7	100	253
Zelfstandig	8,7	3,6	1,3	0,2	0,0	81,3	0,8	4,1	100	1 162
Totaal werkende jongeren										
	31/12/2006									
31/12/2005	Regulier voltijds	Regulier deeltijds	Uitzendstatuut	IBO/Leerling	Activering	Zelfstandig	Werkloos	Niet-actief	Totaal	Totaal (n)
Regulier voltijds	85,6	4,0	2,4	0,4	0,0	0,9	2,7	3,9	100	133 346
Regulier deeltijds	19,6	61,4	3,3	0,6	0,1	1,6	4,6	8,9	100	36 497
Uitzendstatuut	49,4	6,4	20,3	1,4	0,2	0,9	8,4	13,0	100	19 988
IBO/Leerlingen	39,9	7,2	7,2	18,3	3,5	1,6	9,8	12,7	100	3 991
Activering	27,3	14,1	5,2	1,5	25,6	1,1	17,2	8,1	100	1 300
Zelfstandig	6,2	3,1	1,3	0,2	0,0	84,3	1,0	3,9	100	10 811

Bron: Datawarehouse AM&SB bij de KSZ (Bewerking Steunpunt WSE)

De vetgedrukte cijfers geven per statuut aan welk aandeel van de jongeren zich een jaar later in hetzelfde arbeidsmarktstatuut bevond. Gemiddeld zat 56,2% van de ingetreden schoolverlaters een jaar na intrede in hetzelfde statuut als bij intrede (cijfer niet in tabel).

Van de 11 000 schoolverlaters die ingetreden zijn in een regulier voltijds contract was 80,5% een jaar later nog steeds voltijds werkend met een regulier contract. Een heel klein deel van hen werkte een jaar later in een reguliere deeltijdse job (5,6%). Zowat een op de tien van hen was een jaar later niet meer aan het werk en was ofwel werkloos (3,7%) ofwel niet-beroepsactief (6,2%).

Van de schoolverlaters die in een reguliere deeltijdse baan startten, was een jaar later 48,9% nog in hetzelfde statuut werkzaam. Een vierde (23,9%) was een jaar later regulier voltijds werkend en een vijfde was niet meer werkend (5,9% is werkloos en 14,6% is niet-beroepsactief).

Van de schoolverlatende uitzendkrachten werkte een jaar later nog 17,1% in een uitzendstatuut, maar zowat de helft (52,4%) was aan de slag in een reguliere voltijdse baan. Voor zowat de helft van de schoolverlaters in een uitzendstatuut was deze uitzendjob dus een opstap naar een voltijds reguliere baan. Daarnaast was 6,4% doorgestroomd naar een reguliere deeltijdse job, en 0,7% naar een zelfstandigenstatuut. Meer dan een vijfde was niet meer aan het werk (6,9% werkloos en 15,1% niet-beroepsactief).

De schoolverlaters die startten in een IBO, Leerlingenstatuut of activeringsmaatregel vertoonden naar verwachting een hoge mate van mobiliteit. Slechts ongeveer een vijfde van hen was een jaar later nog in hetzelfde statuut werkzaam. Ongeveer vier op de tien intreders in IBO/leerlingenstatuut stroomden door naar een ander werkend statuut (reguliere job, zelfstandige activiteit of uitzendjob), bij de intreders via een activeringsmaatregel waren er dat vijf op de tien. De rest was na een jaar werkloos of niet-beroepsactief.

Schoolverlaters die hun loopbaan zijn gestart als zelfstandige waren zeer stabiel: 81,3% van hen was een jaar later nog steeds zelfstandig.

Vergelijken we de ingetreden schoolverlaters met de totale groep van werkende jongeren dan stellen we vast dat schoolverlaters doorgaans iets mobieler waren en dus vaker wisselden van arbeidsmarktstatuut. Zo zien we bijvoorbeeld dat van de jongeren in een reguliere voltijdse job 85,6% een jaar later nog steeds in hetzelfde statuut zat, daar waar dat specifiek bij de schoolverlaters slechts 80,5% was. Het is gekend dat jongeren veel mobieler zijn dan ouderen op de arbeidsmarkt omdat zij zich in het begin van de loopbaan nog aan het oriënteren zijn en dus vaker wisselen van job en/of arbeidsmarktstatuut of omdat ze vaker in tijdelijke of uitzendjobs terechtkomen. Hier zien we dat dit a fortiori opgaat voor jongeren die pas de schoolbanken hebben verlaten.

In tabel 10 kijken we naar de arbeidsmarktpositie op elke laatste kwartaaldag van het eerste werkjaar. Hierbij onderscheiden we drie posities: 1) de eerste groep zijn de jongeren die een jaar na de intrede in de eerste job (op 31 december 2006) niet meer werkten, 2) de tweede groep zijn de jongeren die op 31 december 2006 wel nog werkten, maar die in minstens één van de tussenliggende kwartalen niet-werkend zijn geweest, 3) de derde groep zijn de jongeren die op 31 december 2006 nog steeds werkten en die in alle tussenliggende kwartalen ook werkend waren.

Tabel 10. Socio-economische mobiliteit van werkende schoolverlaters en de totale groep werkende jongeren (Vlaams Gewest; 31 december 2005-2006)

Werkende schoolverlaters				
31/12/2005	31/12/2006			Totaal
	Niet werkend	Werkend en tussentijds niet-werkend	Altijd werkend	
Totaal	15,7	11,6	72,7	100
Regulier voltijds	9,9	6,6	83,6	100
Regulier deeltijds	20,6	14,4	65,1	100
Uitzendstatuut	22,0	19,2	58,8	100
IBO/Leerlingenstatuut	36,6	17,0	46,3	100
Activering	28,5	8,7	62,8	100
Zelfstandig	4,9	5,7	89,4	100

Totaal werkende jongeren				
31/12/2005	31/12/2006			Totaal
	Niet werkend	Werkend en tussentijds niet-werkend	Altijd werkend	
Totaal	9,6	7,0	83,4	100
Regulier voltijds	6,6	4,5	88,8	100
Regulier deeltijds	13,5	9,5	77,0	100
Uitzendstatuut	21,4	18,5	60,1	100
IBO/Leerlingenstatuut	22,4	16,2	61,4	100
Activering	25,2	10,8	64,0	100
Zelfstandig	4,9	3,4	91,6	100

Bron: Datawarehouse AM&SB bij de KSZ (Bewerking Steunpunt WSE)

In totaal was 15,7% van de ingetreden schoolverlaters een jaar na intrede niet meer werkend. Er zijn echter aanzienlijke verschillen naar gelang het statuut van intrede. De *laagste kans* om na een jaar niet-werkend te zijn, hadden de schoolverlaters die zijn ingetreden in een zelfstandigenstatuut (4,9%) of een reguliere voltijdse job (9,9%). Bij de jongeren die ingetreden zijn in een reguliere deeltijdse job (20,6%) of een uitzendstatuut (22%) liep dat reeds op tot ongeveer een vijfde. Schoolverlaters die hun loopbaan begonnen in een IBO, Leerlingenstatuut (36,6%) of via een activeringsmaatregel (28,5%) liepen echter het grootste risico om na een jaar in een niet-werkend statuut terecht te komen. Ongeveer drie op de tien van hen was niet meer aan het werk na een jaar. Op basis van deze cijfers kunnen we stellen dat de schoolverlaters in een IBO/Leerlingenstatuut relatief het zwakst stonden in vergelijking met de andere intredestatuten. Een recente studie van Bollens & Heylen (2009) toonde echter aan dat de deelnemers aan een Individuele Beroepsopleiding gemiddeld gezien wel beter scoren dan een vergelijkingsgroep van *werkzoekenden* die geen IBO volgden.

Iets meer dan één op de tien (11,6%) van de schoolverlaters had een jaar later weliswaar opnieuw een job, maar was tussentijds niet-werkend geweest. We zien opnieuw dat schoolverlaters in een IBO/leerlingenstatuut (17%), in een uitzendjob (19,2%) of in een reguliere deeltijdse job (14,4%) een grotere kans hadden om tussentijds in een niet-werkend statuut terecht te komen.

Het grootste deel van de ingetreden schoolverlaters was een jaar later dus ook aan het werk. 72,7% was zelfs ononderbroken aan het werk tijdens het eerste werkjaar, al betekende dat niet steeds bij dezelfde werkgever. De schoolverlaters die intraden in een reguliere voltijdse baan of in

een zelfstandigenstatuut hadden de grootste kans om ononderbroken aan het werk te zijn (respectievelijk 83,6% en 89,4%), terwijl jongeren in een IBO of leerlingenstatuut hier het slechtst scoorden (46,3%). Ook bij schoolverlaters die intraden in een deeltijdse job was slechts 65,1% een jaar lang ononderbroken aan het werk.

Globaal stellen we vast dat schoolverlaters een grotere kans hadden (15,7%) dan de totale groep van werkende jongeren (9,6%) om een jaar na het referentiekwartaal niet meer werkend te zijn. Pas ingetreden jongeren zijn dus een extra kwetsbare groep. Ook binnen de totale groep werkende jongeren stellen we dezelfde verschillen vast tussen de diverse arbeidsmarktstatuten. De statuten met de grootste kans op een stabiele loopbaan waren het zelfstandige statuut (91,6% is ononderbroken aan het werk) en een reguliere voltijdse baan (88,8%), gevolgd door een reguliere deeltijdse baan (77%).

4.2 Loonmobiliteit

In deze paragraaf bekijken we alle jongeren die zowel op 31 december 2005 als op 31 december 2006 loontrekkend waren. We gaan na of deze jongeren al dan niet in een andere bruto dagloonklasse zijn terechtgekomen.⁷

Tabel 11. Loonmobiliteit van de loontrekkende schoolverlaters en de totale groep loontrekkende jongeren (Vlaams Gewest; 31 december 2005-2006)

Loontrekkende schoolverlaters per brutodagloonklasse						
(%)	31/12/2006				Totaal	Totaal (n)
31/12/2005	<80€	80-100€	100-125€	>= 125€		
<80€	60,9	33,0	4,8	1,2	100	9 387
80-100€	8,3	71,7	17,9	2,1	100	7 158
100-125€	4,2	13,6	61,0	21,2	100	1 601
>= 125€	6,5	11,2	14,1	68,2	100	277

Totaal loontrekkende jongeren per brutodagloonklasse						
(%)	31/12/2006				Totaal	Totaal (n)
31/12/2005	<80€	80-100€	100-125€	>= 125€		
<80€	68,9	27,3	3,1	0,7	100	69 870
80-100€	5,9	71,2	21,4	1,5	100	70 266
100-125€	2,9	10,7	72,7	13,7	100	21 892
>= 125€	2,9	6,1	14,2	76,7	100	4 862

Bron: Datawarehouse AM&SB bij de KSZ (Bewerking Steunpunt WSE)

We zagen eerder dat meer dan de helft van de intredende schoolverlaters (zie tabel 4) in de laagste dagloonklasse terechtkwam. Hier zien we bovendien dat zes op de tien van deze jongeren een jaar later nog steeds in de laagste loonklasse zat. Daarnaast is 33% in de loonklasse 80-100 euro beland en een kleine minderheid zat in nog hogere loonklassen. Ingetreden schoolverlaters slaagden er beter in om een hogere loonklasse te bereiken dan de totale groep werkende jongeren, waarvan 68,9% in de laagste loonklasse bleef. Het enige structurele dat verder naar voor komt is dat schoolverlaters doorgaans mobieler waren met betrekking tot het loon dan de totale groep werkende jongeren, zowel in positieve als negatieve zin, wellicht omdat ze zoals eerder bleek algemeen mobieler zijn op de arbeidsmarkt.

⁷ Van jongeren in een IBO en van zelfstandigen is de loonklasse niet gekend en zij worden bijgevolg niet opgenomen in de analyse.

In tabel 12 kijken we naar al degenen die zijn ingestreden in de laagste loonklasse en we gaan na of er sprake is van een opwaartse mobiliteit met betrekking tot de bruto dagloonklasse.⁸

Tabel 12. Opwaartse loonmobiliteit vanuit de laagste brutodagloonklasse (<80€) voor schoolverlaters en de totale groep jongeren (Vlaams Gewest; 31 december 2005-2006)

(%)	Totaal	
	Loontrekkende schoolverlaters	loontrekkende jongeren
Totaal	39,1	31,1
Mannen	46,4	40,4
Vrouwen	32,9	24,0
Regulier voltijds	40,0	33,2
Regulier deeltijds	24,5	18,6
Uitzendstatuut	50,6	47,1
Activering	20,8	15,2

Opwaartse loonmobiliteit: schoolverlaters die ingetreden zijn in een laagbetaalde loontrekkende job (<80€ bruto per dag) en die één jaar later werkzaam zijn in een hogere loonklasse.

Bron: Datawarehouse AM&SB bij de KSZ (Bewerking Steunpunt WSE)

Van alle intreders die zijn gestart in de laagste loonklasse van mindere dan tachtig euro bruto per dag was vier op de tien een jaar later doorgestroomd naar een hogere loonklasse (39,1%). Er is een aanzienlijk verschil tussen mannen en vrouwen. We zagen reeds dat vrouwen vaker intraden in de laagste loonklasse, hier zien we dat vrouwen ook moeizamer doorstroomden naar een hogere dagloonklasse (32,9% tegeover 46,4% bij de mannen). Dit kan enerzijds verklaard worden doordat vrouwen later intreden en daardoor in de leeftijdsgroep 15-24 jaar gemiddeld minder anciënniteit opgebouwd hebben. Bovendien werken vrouwen vaker in de quartaire sector zoals de zorgsector die doorgaans een vlakke loonstructuur kent dan de secundaire en tertiaire sectoren, en dus met minder promotiemogelijkheden.

Van alle statuten konden intreders in uitzendarbeid de hoogste opwaartse loonmobiliteit voorleggen (50,6%). Deze vaststelling is in grote mate te verklaren doordat heel wat intreders in een uitzendjob binnen het jaar doorstroomden naar een regulier voltijdse baan (zie hoger). Herremans & Tielens (2009) stelden vast dat deze transitie vaak gepaard gaat met doorstroom naar een hogere loonklasse. Jonge uitzendkrachten die doorstroomden naar een regulier voltijdse job hadden veel meer kans op een loonstijging (58,9%) dan diegenen die niet transfereerden naar regulier voltijds werk (33,6%). De kans om door te stromen naar een hogere dagloonklasse was relatief beperkt voor intreders in een reguliere deeltijdse job (24,5%) of in een activeringsmaatregel (20,8%).

Grosso modo zien we dezelfde tendens in de totale groep werkende jongeren, met dat verschil dat de mobiliteit globaal iets kleiner was.

⁸ Het is belangrijk om op te merken dat we spreken over een opwaartse of neerwaartse mobiliteit m.b.t. de loonklasse, het gaat niet om een effectieve loonsverhoging of –verlaging. Iemand die van 81 euro bruto per dag naar 99 euro bruto per dag gaat wordt in deze analyse niet als ‘loonmobiel’ beschouwd, terwijl iemand die van 99 euro bruto per dag naar 101 euro bruto per dag gaat wel als ‘loonmobiel’ wordt beschouwd. Het gaat dus strictu sensu over overgangen tussen loonklassen. Toch laat deze analyse wel toe om enkele globale trends te onderkennen.

4.3 Job- en sectormobiliteit

In deze paragraaf kijken we ten slotte naar alle jongeren die tijdens de beschouwde periode ononderbroken aan het werk waren. Het gaat hierbij om jongeren die elke laatste kwartaaldag in de periode van 31 december 2005 tot 31 december 2006 aan het werk waren.⁹ De jobmobiliteitsgraad geeft het aandeel weer van alle jongeren die ononderbroken aan het werk waren, maar tussentijds wel van werkgever veranderden. Ook een verandering van een loontrekkend statuut naar een zelfstandigenstatuut wordt als jobmobiel of verandering van werkgever beschouwd.¹⁰ Interne mobiliteit bij dezelfde werkgever (bijvoorbeeld een promotie) wordt niet gemeten.

Tabel 13. Jobmobiliteitsgraad van de werkende schoolverlaters en de totale groep werkende jongeren (Vlaams Gewest; 31 december 2005-2006)

(%)	Werkende schoolverlaters	Totaal werkende jongeren
Totaal	25,0	18,2
Regulier voltijds	21,5	17,0
Regulier deeltijds	33,4	23,4
Activering	36,5	22,6
Man	22,1	18,2
Vrouw	27,4	18,3
15-19 jaar	27,9	24,3
20-24 jaar	24,2	17,9

Bron: Datawarehouse AM&SB bij de KSZ (Bewerking Steunpunt WSE)

Het is gekend dat jongeren mobieler zijn dan gemiddeld, zowel wat betreft mobiliteit tussen arbeidsmarktposities als jobmobiliteit (Booghmans e.a., 2008). Van het totaal aantal werkende jongeren in de beschouwde periode was 18,2% veranderd van werkgever. Bij de jongeren die net de schoolbanken hadden verlaten, lag dat nog heel wat hoger. Maar liefst een op de vier (25%) was in de loop van het jaar van werkgever veranderd.

We stellen opnieuw verschillen vast naargelang het statuut waarmee men is ingetreden. De grootste jobmobiliteit vinden we terug bij jongeren die zijn ingetreden via een activeringsmaatregel (36,5%) of in een reguliere deeltijdse baan (33,4%), gevolgd door jongeren in een reguliere voltijdse baan (21,5%). We stellen een gelijkaardig patroon vast bij de totale groep werkende jongeren, met dien verstande dat het niveau van de jobmobiliteit in zijn geheel lager lag dan bij de schoolverlaters.

Bij de intreders zien we dat vrouwen (27,4%) een hogere jobmobiliteitsgraad vertoonden dan mannen (22,1%), wat we niet zien in de totale groep werkende jongeren. Naar leeftijd waren de verschillen structureler. De jongste leeftijdsgroep bij de schoolverlaters liet een jobmobiliteitsgraad van 27,9% optekenen. Bij de twintigplussers lag de jobmobiliteit lager (24,2%). Naar leeftijd zien we wel eenzelfde patroon in de totale groep werkende jongeren.

⁹ De tussenliggende mobiliteit – in de loop van het kwartaal – kunnen we niet in kaart brengen.

¹⁰ Jongeren die tewerkgesteld zijn in uitzendarbeid, IBO of als zelfstandige worden niet weerhouden in deze analyses.

Tot slot bekijken we de mobiliteit niet vanuit het oogpunt van de werkgever, dus de jobmobiliteit, maar vanuit de sector. We stellen ons de vraag of werkende schoolverlaters tijdens het eerste werkjaar niet alleen van job veranderden maar ook van sector. We bekijken de stromen tussen de sectoren met behulp van de Nace-Bel activiteitenomenclatuur.

In een eerste tabel (tabel 14) bekijken we de loontrekkende schoolverlaters naar sector en we berekenen het aandeel dat een jaar later loontrekkend, zelfstandig of niet-werkend was. We vergelijken enkel twee momenten en houden in tegenstelling tot vorige analyses geen rekening met eventuele tussentijdse mobiliteit. We maken een onderscheid tussen loontrekkenden die in dezelfde sector zijn blijven werken en loontrekkenden die naar een andere sector zijn verhuisd. In een tweede tabel (tabel 15) kijken we enkel naar deze laatste groep, de loontrekkenden die naar een andere sector zijn verhuisd. Daar bekijken we de intersectorale mobiliteit.

Tabel 14. Loontrekkende schoolverlaters naar sector en arbeidsmarktpositie na één jaar (Vlaams Gewest; 31 december 2005-2006)

Sector	Nace	Totaal (n)	Zelfde sector	Andere sector	Zelfstandig	Niet-werkend	Totale uitstroom
Land- en bosbouw, visserij	AB	205	65,9	17,1	2,9	14,1	34,1
Industrie	CD	1 546	73,6	15,9	0,7	9,8	26,4
Electriciteit, gas en water	E	135	63,0	31,9	0,0	5,2	37,0
Bouw	F	1 063	74,8	13,1	1,3	10,8	25,2
Groot- en kleinhandel	G	2 967	59,6	21,8	1,0	17,5	40,4
Horeca	H	1 190	44,5	22,7	0,9	31,9	55,5
Vervoer	I	596	73,0	15,9	1,5	9,6	27,0
Financiële instellingen	J	434	79,0	14,7	0,5	5,8	21,0
Diensten aan bedrijven	K	7 696	42,0	39,9	0,8	17,2	58,0
Openbaar bestuur	L	1 247	31,1	50,9	0,6	17,4	68,9
Onderwijs	M	2 483	73,9	11,7	0,7	13,7	26,1
Gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening	N	2 063	71,9	15,1	1,4	11,6	28,1
Andere	OPQ	700	60,1	17,9	1,3	20,7	39,9
Totaal		22 325	56,4	26,8	0,9	15,9	43,6

Bron: Datawarehouse AM&SB bij de KSZ (Bewerking Steunpunt WSE)

Van alle schoolverlaters in hun eerste job was iets meer dan de helft (56,4%) een jaar later nog in dezelfde sector werkzaam. Dat betekent dat iets meer dan vier op de tien (43,6%) was uitgestroomd uit de sector langs waar ze zijn ingetreden. Zowat een op de vier (26,8%) was uitgestroomd naar een andere sector en 15,9% was niet meer werkend. Een heel kleine restgroep (0,9%) was zelfstandig geworden.

Een aantal sectoren kenmerken zich als stabiele sectoren: in de industrie, de bouw, het vervoer, de financiële instellingen, het onderwijs en de gezondheidszorg/maatschappelijke dienstverlening bleven meer dan zeven op de tien ingetreden schoolverlaters binnen de sector werken. Daartegenover stonden drie sectoren met een hoge uitstroom: in de horeca, de diensten aan bedrijven (o.a. uitzendsector) en in het openbaar bestuur bleven minder dan vier op de tien ingetreden schoolverlaters in de sector werken. In de horeca was er een hoge uitstroom naar niet-werk, terwijl de diensten aan bedrijven en het openbaar bestuur een hoge uitstroom naar andere sectoren kenden.

In onderstaande tabel zoomen we in op deze uitstroom naar andere sectoren. We zagen zonet dat 26,8% van de ingetreden schoolverlaters een jaar na intrede werkzaam was in een andere sector. Het zijn deze jongeren die we in deze tabel verdelen naar de sector van bestemming.

Tabel 15. Loontrekkende schoolverlaters die een jaar na intrede veranderd zijn van sector (Vlaams Gewest; 31 december 2005-2006)

31/12/2005	31/12/2006													100
	AB	CD	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	OPQ	
AB	,	5,7	0,0	8,6	14,3	0,0	2,9	2,9	54,3	0,0	2,9	0,0	8,6	100
CD	0,4	,	0,4	12,6	19,1	2,0	3,7	2,4	43,5	4,1	3,3	4,1	4,5	100
E	0,0	23,3	,	0,0	11,6	0,0	4,7	4,7	32,6	9,3	0,0	2,3	11,6	100
F	1,4	26,6	1,4	,	16,5	3,6	4,3	0,0	37,4	2,9	2,2	2,2	1,4	100
G	0,5	12,7	0,3	3,5	,	6,2	5,9	2,9	39,8	4,8	6,3	7,9	9,3	100
H	0,0	9,6	0,0	4,1	17,8	,	4,1	2,2	34,4	2,6	8,1	6,3	10,7	100
I	1,1	7,4	1,1	3,2	15,8	7,4	,	6,3	32,6	7,4	4,2	5,3	8,4	100
J	1,6	12,5	3,1	1,6	6,3	1,6	7,8	,	40,6	10,9	4,7	1,6	7,8	100
K	0,7	31,9	1,0	7,1	25,0	2,6	10,2	3,3	,	3,5	3,4	4,3	6,9	100
L	0,0	0,9	0,0	1,4	3,6	1,6	1,9	1,1	6,6	,	4,7	9,4	68,7	100
M	0,3	5,5	0,7	0,0	6,9	1,7	1,0	3,8	32,4	19,3	,	10,0	18,3	100
N	0,0	1,3	0,3	0,6	8,7	2,6	0,0	1,6	20,6	3,5	11,6	,	49,2	100
OPQ	0,0	8,0	0,0	0,8	19,2	5,6	3,2	3,2	36,0	4,0	16,0	4,0	,	100

Uitleg bij de sectorcodes: zie tabel 14

Bron: Datawarehouse AM&SB bij de KSZ (Bewerking Steunpunt WSE)

We overlopen kort de grote sectoren, met name de sectoren die duizend of meer van de intredende schoolverlaters tewerkstellen. De *industrie (CD)* kende een uitstroom naar andere sectoren van 15,9% (tabel 14). De belangrijkste bestemming waren de 'diensten aan bedrijven' (K, 43,5%), de groot- en kleinhandel (G, 19,1%) en de bouwsector (F; 12,6%).

De *bouwsector (F)* op haar beurt kende een uitstroom van 13,1% en zag de meeste uitstromers richting diensten aan bedrijven (K, 37,4%) gaan. Daarnaast waren ook de industrie (CD, 26,6%) en de groot- en kleinhandel (G, 16,5%) belangrijke bestemmingen.

De *groot- en kleinhandel (G)* had een uitstroom naar andere sectoren van 21,8%. Opnieuw zien we dat de diensten aan bedrijven (K, 39,8%) de nummer een van de bestemmingen was en ook de industrie (CD, 12,7%) nam meer dan een op de tien uitstromers op.

De *horeca (H)* verloor 22,8% van de ingetreden schoolverlaters aan een andere sector (naast een hoge uitstroom naar niet-werk). De diensten aan bedrijven (K, 34,4%) namen ruim een derde van deze uitstromers op en de groot- en kleinhandel (G, 17,8%) en de 'andere' sectoren (OPQ, 10,7%) waren de andere belangrijke bestemmingen.

De *diensten aan bedrijven (K)* is een speciale sector omdat het de uitzendkrachten herbergt die per definitie erg mobiel zijn. Uitzendarbeid wordt vaak gebruikt als wervingskanaal waarna de betrokken werknemer vast in dienst wordt genomen. De sector kende dan ook een bovengemiddelde uitstroom (39,9%) en de belangrijkste bestemmingen waren de industrie (CD, 31,9%), de groot- en kleinhandel (G, 25%) en in mindere mate de vervoerssector (I, 10,2%).

Bij de quatiere sectoren – de niet-commerciële diensten – kende het *openbare bestuur (L)* een afwijkend mobiliteitspatroon, met name de uitstroom naar andere sectoren lag er erg hoog (50,9%). En als we naar de sectoren van bestemming kijken dan valt op dat het openbaar bestuur de enige sector was die niet veel uitstromers naar de diensten aan bedrijven (K, 6,6%) zag vertrekken. De

overgrote meerderheid stroomde uit naar de 'andere' sectoren (OPQ, 68,7%) dat een verzameling is van allerhande gemeenschapsvoorzieningen en sociaal-culturele diensten.

Het *onderwijs (M)* kende de laagste uitstroom naar andere sectoren (11,7%) en de uitstromers trokken vooral richting diensten aan bedrijven (K, 32,4%), het openbaar bestuur (L, 19,3%) en in mindere mate naar de gezondheidszorg en maatschappelijke diensten (N, 10%).

De gezondheidszorg en maatschappelijke diensten (N) leken enigszins op de sector van het openbaar bestuur, al kenden ze een veel kleinere uitstroom (15,1%). Maar degenen die uitstroonden deden dat in de helft van de gevallen ook richting 'andere' diensten (OPQ, 49,2%) en relatief weinig richting diensten aan bedrijven (K, 20,6%). Ook het onderwijs (M, 11,6%) was een aanzienlijke sector van bestemming.

Wat globaal opvalt is dat de sector van diensten aan bedrijven (K) voor uitstromers van nagenoeg alle sectoren een belangrijke bestemming was. Dat laat vermoeden dat de uitzendsector niet alleen een belangrijke intredesector is (zie eerder), maar dat die sector voor veel jongeren in de startfase van de loopbaan ook een gebruikelijk tussenstation is.

5. Samenvatting

In dit rapport bieden we aan de hand van descriptieve analyses nieuwe inzichten over de karakteristieken van de eerste job van schoolverlaters en het vervolg van het arbeidsmarkttraject. Hiervoor maken we gebruik van panelgegevens uit het Datawarehouse AM&SB. Omdat het op basis van het Datawarehouse AM&SB niet mogelijk is om de status van studenten, schoolverlaters of arbeidsmarktintreders zuiver af te bakenen, definiëren we schoolverlaters in de eerste job als jongeren tussen 15 en 24 jaar die (minstens) zes kwartalen na mekaar niet-werkend waren en vervolgens ingetreden zijn in een job.

Van de werkende schoolverlaters kwam bijna de helft terecht in een reguliere voltijdse job. Bijna een kwart betrok een job in een uitzendstatuut en net iets minder dan een kwart ging aan de slag in een reguliere deeltijdse job. Slechts een heel beperkt aandeel schoolverlaters begon als zelfstandige en een kleine minderheid stroomde in via een IBO, Leerlingenstatuut of een activeringsmaatregel. In totaal was 15,7% van de ingetreden schoolverlaters een jaar na intrede niet meer werkend. Schoolverlaters die hun loopbaan begonnen in een IBO/Leerlingenstatuut (36,6%) of via een activeringsmaatregel (28,5%) liepen het grootste risico om na een jaar in een niet-werkend statuut terecht te komen. Bijna drie vierde (72,7%) van de ingetreden schoolverlaters was een jaar lang ononderbroken aan het werk.

Het is gekend dat jongeren veel mobieler zijn dan ouderen op de arbeidsmarkt omdat zij in het begin van hun loopbaan zich nog aan het oriënteren zijn en dus vaker wisselen van job en/of arbeidsmarktstatuut. Hier zien we dat dit a fortiori opgaat voor jongeren die pas de schoolbanken hebben verlaten: schoolverlaters waren doorgaans iets mobieler en wisselden vaker van arbeidsmarktstatuut dan de totale groep werkende jongeren.

Meer dan de helft van de intredende schoolverlaters kwam terecht in de laagste loonklasse van minder dan 80 euro bruto per dag. Nog een groot derde zat in de loonklasse 80-99 euro. Nauwelijks een op de tien kreeg een brutoloon van 100 euro of meer. Van alle intreders die zijn gestart in de laagste loonklasse was vier op de tien een jaar later doorgestroomd naar een hogere loonklasse. Van alle statuten konden intreders in uitzendarbeid de hoogste opwaartse loonmobiliteit voorleggen (50,6%).

Schoolverlaters kwamen in bijna zes op de tien gevallen in de tertiaire (commerciële) dienstverlening terecht. Drie op de tien traden in de (niet-commerciële) quataire diensten in en iets meer dan een op de tien in de secundaire sector (industrie en bouw). Het aandeel van de tertiaire sector bij de schoolverlaters lag erg hoog. Dit wordt verklaard door het belang van de intrede in een uitzendstatuut. Uitzendarbeid blijkt niet enkel een intredestatuuut, maar ook een gebruikelijk tussenstation voor jongeren in de startfase van de loopbaan. Iets meer dan vier op de tien schoolverlaters was na een jaar reeds uitgestroomd uit de initiële intredesector. Voor heel wat van deze jongeren was de uitzendsector een belangrijke nieuwe bestemming.

Bibliografie

Bollens, J. & Heylen, V. 2009. *De Individuele Beroepsopleiding in de Onderneming Vergelijking van het deelnameprofiel en de effectiviteit over de periode 2000-2008*. Leuven: Katholieke Universiteit Leuven. Hoger Instituut voor de Arbeid. Steunpunt Werk en Sociale Economie.

Booghmans, M., Herremans, W., Delmotte, J. & Sels, L. 2008. *Het meten van mobiliteit op de arbeidsmarkt*. Leuven: Katholieke Universiteit Leuven. Steunpunt Werk en Sociale Economie.

Cockx, B. 2008. Is een kortstondige job voor jongeren zonder werkervaring een springplank naar een duurzame baan? *Over.Werk. Tijdschrift van het Steunpunt Werk en Sociale Economie*, 18 (3-4): 63-67.

Göbel, C. & Verhofstadt, E. 2008. *Is temporary employment a stepping stone for unemployed school leavers?* Gent: Universiteit Gent.

Herremans, W. & Tielens, M. 2009. Als uitzendkracht begonnen, is half gewonnen. Loopbaanverloop van schoolverlaters tijdens het eerste werkjaar. *Over.Werk. Tijdschrift van het Steunpunt Werk en Sociale Economie*, 19 (3).

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. 2007. *Genderjaarboek 2007. MV United. Onderwijsmonitor*. Brussel.

Stevens, E. 2009. *Jongeren in beeld. Een analyse op basis van EAK/LFS. Boordtabel Jongeren*. Leuven: Katholieke Universiteit Leuven. Steunpunt Werk en Sociale Economie.